

U V O D

Potreba ljudi za izmenjivanjem misli sa licima koja nisu u njihovoj neposrednoj blizini uslovila je, još u preistorijsko vreme, pojavu raznih znakova koji su im služili za međjusobno sporazumevanje. Tako je postalo prvo pismo koje se u početku sastojalo iz crteža, slika i crta. Zatim iz pojedinih poteza koji su predstavljali neki istaknuti deo odgovarajuće slike dok se postepeno, uprošćivanjem i prilagođavanjem potrebama jezika, nije došlo do današnjih s l o v a.

Uporedo sa razvijanjem oblika pisma razvijala se i t e h n i k a p i s a n j a, tj. materijal na kome se pisalo i materijal kojim se pisalo. Prvobitni materijal (kamen, kremen) bio je nepraktičan za duže tekstove, za prenos sa jednog mesta na drugo i za brzo pisanje. Zato se postepeno prelazilo na pisanje na životinjskoj koži, na pogodnom lišću drveta itd., dok čoveku nije najzad pošlo za rukom da pronadje hartiju.

Što se tiče sredstava kojima se pisalo, prirodno je da se na kamenu moralo pisati čvrstim predmetom. Docnije, došlo se postepeno do ptičijeg (guščijeg) pera i mastila. Daljim usavršavanjem pronadjena su čelična pera, a kao savremeni izum pribora za pisanje rukom pojavilo se naliv-pero. Umesto mastila, ljudi su najpre upotrebljavali sokove od raznih biljaka, zatim životinjsku krv itd., dok najzad nisu pronadjene najrazličitije vrste mastila, svako prilagođeno odredjenoj svrsi.

Pisanje rukom pokazalo se već u srednjem veku kao nepraktično za sve svrhe. Prvo, nečitak rukopis otežavao je dešifrovanje pisanog teksta, a što je najvažnije, ako je trebalo da se neki tekst umnoži u veći broj primeraka, onda je taj posao zahtevao nesrazmerno dugo vremena i veliki broj osoba (pisara).

Izumom štamparske mašine (Gutenberg) uprostilo se umnožavanje rukopisa. Štampana dela postala su pristupačna i širokim slojevima naroda. Brzina umnožavanja i relativno mali troškovi izrade dali su podstreka naglom širenju kulture.

Ipak štamparska mašina nije mogla da udovolji potrebama međjusobnog pismenog saobraćaja poslovnih ljudi i raznih institucija. Tako je p i s a ć a m a š i n a dobila svoju punu primenu. Međjutim, pisaća mašina za razliku od mnogih drugih pronalazaka, koji su sistematski proučavani i izgrađivani, pronadjena je više slučajno. Konstruktori prvih pisaćih mašina namenili su svoj pronalazak samo jednoj osobi koja je bila slepa, kako bi pomoću pipanja mogla da pročita otkucani tekst. Slova su kod takvih mašina udarcima i bušenjem ostavljala na hartiji opipljive znakove.

Kao pronalazač prve pisaće mašine smatra se Englez HENRI MIL koji je 1714. godine patentirao svoj izum koji je danas malo poznat.

Isto je tako malo poznato o pisaćoj mašini koju je konstruisao mehaničar VOLFGANG FON KEMPELEN 1775. godine. Pisma otkucana na toj mašini i danas se čuvaju u Zavodu za slepe u Lincu, kao i u jednom bečkom muzeju.

Sličnu sudbinu doživela je i pisaća mašina koju je konstruisao 1808. godine Italijan PELEGRINO TURI. Za razliku od prethodne, ova mašina predstavljala je prvu pisaću mašinu na principu tipki. Pošto je Turi uspeo da na svojoj mašini otluca prvo vidljivo pismo pomoću specijalno obojene hartije (to se pismo nalazi u italijanskoj državnoj arhivi), to se on takodje smatra pronalazačem hartije za kopiranje (karbon-papira, indiga).

U međjuvremenu se pojavio veći broj konstruktora pisaćih mašina u raznim zemljama. Međjutim, njihovi izumi nisu bili od većeg opšteg značaja, već samo za slepu osobu kojoj je mašina bila namenjena.

FON DREZ konstruisao je 1820. godine naročitu pisaću mašinu sa mehanizmom na feder za automatsko pomeranje hartije. Iako je ta novina zadivila ceo svet, ipak je naišla na nepovoljan prijem u ondašnjem badenskom ministarstvu gde su ovaj izum nazvali "tehničkom ludorijom".

Godine 1883. francuski štampar KSAVER PROŽEN patentirao je svoju pisaću mašinu pod imenom "tipografsko pero". To je prva pisaća mašina na kojoj su primenjene poluge sa livenim slovima.*) Mašina se sastojala od 66 poluga poredjanih u vidu korpe pomoću kojih se moglo otkucati 132 razna slova i znaka. Preimućstvo mašine bilo je u tome što su se pomoću nje mogle da otkucavaju note, zatim ploče za stereotipiju itd.

Kasnije se pojavilo nekoliko konstruktora pisaćih mašina. Sve ove mašine imale su livena slova pričvršćena na točkovima koji su se (koturima) automatski okretali pod pritiskom na odgovarajuću tipku. Međjutim, rad na tim mašinama bio je veoma spor i prema tome nepraktičan.

Italijanski advokat DJUZEPE RAVICA posvetio je ceo svoj život usavršavanju pisaće mašine. On je konstruisao 17 raznih modela, od kojih se svaki odlikovao savršenijim i praktičnijim napravama. Tako njegov poslednji model ne odstupa mnogo od docnije izradjene "reminkton" pisaće mašine. Slovne poluge na njoj bile su polukružno razvrstane i sve su vršile otkucavanje na jednom odredjenom mestu. Kolica su se automatski pokretala. Mašina je imala široku pantljiku i bila je snabdevena menjačem za velika slova i znakove. Tipke su bile rasporedjene prema iteraciji slova, a pismo je bilo v i d - l j i v o jer je Ravica prvi upotrebio valjak za hartiju. Advokat Ravica je ujedno i pronalazač pantljike za pisaće mašine.

*) Livenje štamparskih tekstova.